

Hur utvecklas frihandeln efter Bali?

Det handelsavtal som slöts på Bali den 7 december 2013 inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO) har framställts som ett stort framsteg i de multilaterala förhandlingar som syftar till global ekonomisk integration. Det är det första stora handelsavtal som har slutits sedan WTO bildades 1995 och är ett resultat av Doharundan, som har pågått sedan 2001. Det så kallade Balipaketet består av tre delar som innefattar förenklade handelsprocedurer, vissa jordbruksfrågor samt handelslättnader för de minst utvecklade länderna. Avtalet förväntas ge stora vinster – enligt WTO upp till 1 biljon (dvs tusen miljarder) dollar om året – och har setts som ett väsentligt steg framåt i WTO:s arbete. Man kan dock ifrågasätta avtalets betydelse och fundera på hur framtiden ser ut för de multilaterala förhandlingarna inom WTO.

Man kan konstatera att avtalet inte på långt när lever upp till de ursprungliga intentionerna i Doharundan. Viktiga områden som industriländernas jordbruksstöd och skydd av immaterialrättigheter, som tidigare stod på agendan, har helt enkelt visat sig vara för svåra för att kunna nå enighet om. Speciellt har överenskommelsen om förenklade handelsprocedurer ansetts ha stor ekonomisk betydelse, inte minst för utvecklingsländerna. Samtidigt har detta visat sig vara ett område där många länder, bl a i Afrika, redan har insett betydelsen av reformer och ensidigt åtagit sig att effektivisera tulladministration och andra handelsprocedurer. Sammanfattningsvis kan Balipaketet alltså ses som en överenskommelse inom de områden som har varit minst kontroversiella. Detta leder inte till överdriven optimism rörande framtida multilaterala förhandlingar om sänkta handelshinder, framför allt med tanke på den långa tid som har krävts för att nå fram till ett avtal.

I detta sammanhang kan det vara intressant att relatera till diskussionen om global kontra regional integration som länge har förts inom handelslitteraturen. Inte minst de långdragna förhandlingarna inom WTO har lett till en ökad misströstan inför möjligheterna till globala avtal om handelsliberalisering. Detta kan ses som en förklaring till utvecklingen mot allt fler regionala integrationsområden. Fördelen med regionala avtal är att färre länder är inblandade och att det därmed är lättare att komma fram till avtal. Regional integration medför dock en risk för handelsomfördelning, dvs att man snedvrider handeln så att man handlar mer med länder inom det regionala integrationsområdet och mindre med länder utanför. Då länder är medlemmar av flera olika regionala handelsområden med olika utformning har också det globala handelssystemet blivit alltmer komplext

och liknats vid en spaghettiskål. Detta har setts som speciellt problematiskt då utvecklingen samtidigt har gått mot ökad internationell fragmentering av produktionen, och multilaterala förhandlingar har av vissa setts som den enda lösningen för att minska komplexiteten.

En ny och intressant aspekt är de jättelika regionala integrationsområden som det håller på att förhandlas om. Förra året inledde EU och USA förhandlingar om ett handels- och investeringsavtal (*The Transatlantic Trade and Investment Partnership*), och liknande förhandlingar pågår mellan USA och ett antal länder i Stillaohavsområdet (*The Trans-Pacific Partnership*). Dessa regionala integrationsanstängningar skiljer sig från de flesta tidigare frihandelsavtal både vad gäller storlek och ambitionsnivå. Om man tar EU och USA som exempel så står dessa ekonomier för ca en tredjedel av världshandeln och för ungefär hälften av världens samlade produktion, vilket skulle göra ett avtal dem emellan till världens största frihandelsområde. En viktigare ambition än att sänka redan i genomsnitt låga tullar är att ta bort en mängd icke-tariffära handelshinder, förändra regelverk och harmonisera olika typer av tekniska standarder. Studier från Ifo (Felbermayr m fl 2013) och CEPR (Francois m fl 2013) visar att ett handelsavtal mellan EU och USA i och för sig kan medföra viss handelsomfördelning från länder i t ex Latinamerika, Afrika och Asien. Samtidigt menar man i båda studierna att detta kan uppvägas av positiva effekter även för länder utanför den djupare integrationen. Liknande regelverk inom ett stort regionalt integrationsområde kan leda till internationella standarder som även företag utanför kan välja att anpassa sig till. Detta pekar på möjligheten att använda regionala integrationsavtal som en ny väg för fortsatt global integration. Mot bakgrund av de möjliga välfärdsvinster som integration kan generera kan detta ses som en välkommen utveckling.

Karin Olofsdotter

REFERENSER

Felbermayr, G, M Larch, L Flach, E Yalcin och S Benz (2013), "Dimensions and Effects of a Transatlantic Free Trade Agreement between the EU and US", rapport, Ifo Institute, München.

Francois, J, M Manchin, H Norberg, O Pindyuk och P Tomberger (2013), "Reducing Transatlantic Barriers to Trade and Investment – An Economic Assessment", projekt-rapport, CEPR, London.